

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Koronakriisin aikaista digiloikkaa eri toimialoilla on käsitelty melkoisen kattavasti ja osittain hyvinkin lyhyen ajanjakson kokemuksiin perustuen. Perinteisten toimialojen toimintakulttuurin muutokset ja digitalisaatioon liittyvät järjestelmäinvestoinnit ja -integraatiot vaativat osaamista, kokeilukulttuuria, R&D panostuksia, palvelumuotoilua ja merkittäviä panostuksia liiketoimintaosaamiseen. Vajaan kolmen kuukauden aikana tapahtuneen digiloikan aikana ei olla vasta kuin nähty jäävuoren huippu digitalisaation mahdollisuuksista eri toimialoille ja siinä mielessä eri toimialojen potentiaalin tai digikehityksen arviointi voi olla liian aikaista.

Monilla alueilla Suomessa harjoitetaan jo nykyisin merkittävästi muitakin elinkeinoja kuin perinteisiä teollisuuden, matkailun- tai maa- ja metsätalouden elinkeinoja. Digitaalisten alustojen sekä sisällöntuotannon välineiden avulla toimivia uusia palveluyrityksiä - kuten pelialalle ja sähköiseen liiketoimintaan - syntyy jatkuvasti eri puolille Suomea – kaupunkeihin, kirkonkyliin ja haja-asutusalueilla. Tällaisten elinkeinojen ja uusien innovatiivisten palveluyritysten syntymiselle ratkaisevin yksittäinen seikka on toimivat ja nopeat tietoliikenneyhteydet, koska markkinana ja kehitysalustana on globaali internet.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Väliraportissa on 36 toimenpide-ehdotusta. Suuri osa toimenpide-ehdotuksista vastaa myös hallitusohjelmassa tunnistettuja tarpeita ja edistävät toteutuessaan digitaalisia toimintatapoja. Toimissa on kuitenkin keskenään hyvinkin eri suuruisia ja eri toimialarajojen yli vaikuttavia asioita.

Osa ehdotuksista voi olla sen vuoksi vaikea saada liikkeelle, koska hallinnonalojen välinen työnjako voi olla liian epämääräinen ja vaikuttaisi siltä, että toimeenpanovastuita on määritelty vain osalle hallinnonaloista. Toimenpiteiden toteuttamisen organisointiin ja johtamiseen tuleekin kiinnittää erityistä huomiota.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Tähän kohtaan vastaaminen on siinä mielessä haastavaa, että on vaikea tunnistaa, että mitkä toimenpiteistä ovat erityisesti tästä koronatilanteesta ja sen käynnistämästä digiloikasta johtuvia ja kuuluvat tämän kokonaisuuden osalta edistettäviin asioihin. Merkittävä osa toimenpiteistä on kuitenkin sellaisia, joita pitää joka tapauksessa viedä eteenpäin osana yhteiskunnan digitalisoitumista ja uusien toimintatapojen syntymistä – oli koronaa tai ei.

Mielestämme kaikki toimenpiteet ovat tarpeellisia ja jos jotain pitäisi priorisoida erityisesti nyt koronasta aiheutuvan aikataulujen nopeutumisen vuoksi, niin ne ovat seuraavat: 1,4, 9, 13,14, 17,20, 24, 25, 26, 31, 33, 35.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toteutuksessa tulee huomioida eri toimijoiden lähtötaso eli ns. digikypsyyss – tämä koskee sekä yksityistä että julkista sektoria. Myös toteuttamisen vuoksi syntyvien organisaatioiden, projektien tai hankkeiden muodostamiseen ja johtamiseen pitää panostaa. Pitää saada parhaat voimat näitä edistämään ja samalla tuulettaa myös rakenteita ja raja-aitoja. Pitää osata rekrytoida parhaita voimia hankkeiden käyttöön ja osata ostaa oikeaa asiantuntemusta. Näitä ei saa tehdä asemavaltuutuksella vaan osaamisella ja sydämellä – pitää olla sekä kykyä että halua.

Myös erilaiset lähtökohdat palveluiden käyttäjien digiosaamisessa sekä eri alueiden verkkoyhteyksissä on osattava huomioida, jotta toimenpiteillä ei lisätä kansalaisten eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.

Mittareiden ja myös niiden perusteella tapahtuvan ohjaamisen merkitys on ratkaiseva – toimijoilla pitää olla tunne, että asioissa edetään ja myös saada siitä sopivia kannustumia. Vain mitattu tulos on todennettavissa.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistatteko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Digitalisaatio on meitä kaikkia ravisteleva ja toimintatapoja muuttava, joten varmasti on lukuisia hankkeita jo nyt menossa, joita voisi tähän poimia.

Suurin riski ei tässä ole se, että tehdään päällekkäisiä ja samanaikaisia toimenpiteitä vaan se, että yritetään koordinoida ja kontrolloida liikaa, jolloin toiminnan fokus ei ole kehittämisessä vaan hallinnoinnissa.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Näemme hyväksi, että eri toimialat osallistuvat laajasti hankkeiden toteutukseen. Siltä osin, kun kyseessä on yhteiskunnan perusinfrastruktuurin ja osaamisen vahvistamisesta, julkisella rahoituksella on merkittävä rooli. Tavoitteena pitää olla kuitenkin näiden hankkeiden kautta synnyttää uutta elinvoimaa kaikkialle Suomeen ja sitä kautta saavuttaa aito digiloikka.

Jäsenyrityksemme ovat käytettävissä digitalisaatiota edistävissä hankkeissa eri puolilla Suomea.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finnet-liitto ry, jäljempänä Finnet, kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto.

Selvyyden vuoksi tämä lausunto annetaan Finnetin ja sen kaikkien jäsenyhtiöiden puolesta:

Blue Lake Communications Oy, Eurajoen Puhelin Osuuskunta, FNE-Finland Oy, ElmoNet Oy, Härkätien Puhelin Oy, Ikaalisten-Parkanon Puhelin Osakeyhtiö, JAPO, Kainuun Puhelinosuuskunta, Kaisanet Oy, Karjaan Puhelin Oy, Kemiön Puhelin Oy, Laitilan Puhelin Osuuskunta, Lounea Oy,

LPOnet Osk Anl, Länsilinkki Oy, Mariehamns Telefon Ab, MPY Telecom Oyj, Paraisten Puhelin Oy, Pietarsaaren Seudun Puhelin Oy, Vakka-Suomen Puhelin Oy ja Ålands Telefonandelslag.

Lausunnossaan Finnet on keskittynyt sekä infrakysymyksiin että laajemmin digitalisaation kokonaisvaltaista etenemistä edistäviin kokonaisuuksiin. Lausuntopalvelussa olevien kysymysten lisäksi Finnet haluaa tuoda esille seuraavaa:

Erityisesti haluamme nostaa esiin paikka- ja aikariippumattoman arjen mahdollistamisen, joka on olennainen osa digitalisaatiota. Toimenpiteissä on useita kansalaisten tarvitsemia peruspalveluita, esim. koulutukseen ja terveydenhoitoon liittyen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Palveluiden hyödyntämisen edellytys on myös käyttäjien riittävät digitaidot

Korostamme, että digitalisaatio ei osaltaan saa lisätä eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. On ensiarvoisen tärkeää, että laajakaistan investointivelkaa puretaan aiempaa määrätietoisemmin, jotta kaikilla Suomessa on paikasta riippumatta käytettävissä toimivat, turvalliset ja luotettavat viestiyhteydet. Nostamme vielä esille digitalisuuden vaatiman huoltovarmuuden näkökulmaa, kun kaikki palvelut ovat verkossa, niin ei voida jättäytyä sen varaan, että kiinteissä käyttöpaikoissa, esimerkiksi kodeissa, vapaa-ajan asunnoissa, ihmisten kokoontumispaikoissa, toimistoissa ja työpaikoissa ei olisi muuta laajakaista palvelua tarjolla kuin mobiililaajakaista.

Väliraportissa on näkyvästi tuotu esille Suomen yleisesti ottaen hyvä menestyminen EU:n DESI -vertailussa. Viestintäverkkojen tila ja viestintäpalveluiden saatavuuden on todettu olevan hyvällä tasolla, mutta DESI-vertailusta voi myös poimia sen, että vaikka olemme mobiililaajakaista yhteyksissä EU:n maista ykkönen, niin kiinteiden laajakaistayhteyksien osalta olemme EU:n jäsenvaltioista viimeisenä ja erityisesti haja-asutusalueiden uuden sukupolven (mm. valokuitu) olemme selkeästi EU:n heikoin. Kun vielä muistetaan se, että olemme mukana globaalissa kisassa, niin tavoitteena pitäisi olla ykkönen kaikilla mittareilla, jotta varmistamme globaalin kilpailukyvyn pitkälle tulevaisuuteen.

LVM:n digitaalisen infrastruktuurin strategian ja pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan Suomi tavoittelee viestintäyhteyksien kehittymistä vähintään Euroopan komission tavoitteiden mukaisesti, joiden mukaan vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä.

Mielestämme kunnan digiloikka vaatii kunnan tavoitteita – sekä valokuitu-tekniologia että 5G-mahdollistavat yhdessä tuon 100Mb/s jo tänä päivänä. Jos haluamme loikata, niin pitäisi loikata

kerralla sinne 1Gb/s tasolle. Näin tehdään mm. Etelä-Koreassa ja monissa innovaatiokeskitymissä, jotka toimikoot hyvinä benchmark-kohteina.

Tällä hetkellä yli miljoona kotitaloutta Suomessa on vaille mahdollisuutta kiinteään nettiyhteyteen. Tämän digitaalisen eriarvoisuuskuilun pienentäminen edellyttää pitkäjänteistä julkista tukea nopeiden kiinteiden laajakaistayhteyksien rakentamiseksi niille alueille, joilla markkinaehtoinen verkkojen saatavuus ei toteudu vuoteen 2025 mennessä.

Kuituverkkojen rakentaminen työllistää paikallisesti, turvaa digitaalisia valmiuksia, vahvistaa alueiden toimintaedellytyksiä sekä tukee hallituksen hiilineutraaliustavoitetta ja siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen.

Muun digikehityksen kautta uskomme siihen, että nopeiden yhteyksien kysyntä kasvaa samanaikaisesti – varsinkin jos samalla tuetaan monipaikkaisen työn ja digitaalisen elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia eri puolilla Suomea esimerkiksi verotuksellisin porkkanoin.

Jarmo Matilainen

Toimitusjohtaja

Finnet-liitto ry

Matilainen Jarmo
Finnet-liitto ry